

VALSTYBINĖ KULTŪROS PAVELDO KOMISIJA

2019 metų veiklos ataskaita

NR. V15-1

VILNIUS

2020-02-27

TURINYS

1. LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖ KULTŪROS PAVELDO KOMISIJA	2
2. PAGRINDINĖS PAVELDO KOMISIJOS VEIKLOS KRYPTYS IR SVARBIAUSI DARBAI 2019 METAIS	4
3. PAVELDO KOMISIJOS 2019 METŲ VEIKLOS REZULTATAI	6
3.1. DALYVAVIMAS FORMUOJANT KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS POLITIKĄ IR STRATEGIJĄ	9
3.2. IŠVADŲ IR SIŪLYMŲ VALSTYBĖS INSTITUCIJOMS KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS KLAUSIMAIS TEIKIMAS	15
3.3. KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS POLITIKĄ IR STRATEGIJĄ ĮGYVENDINANČIŲ PROGRAMŲ IR BIUDŽETO LĖŠŲ, SKIRTŲ KULTŪROS PAVELDO APSAUGAI, PANAUDOJIMO VERTINIMAS	16
3.4. SIŪLYMŲ KULTŪROS PAVELDO VERTYBES PASKELBTI KULTŪROS PAMINKLAIS AR PANAIKINTI JŲ APSAUGĄ SVARSTYMAS IR APROBAVIMAS	19
3.5. SIŪLYMŲ KILNOJAMĄSIAS KULTŪROS VERTYBES ĮRAŠYTI Į KULTŪROS VERTYBIŲ REGISTRĄ IR IŠBRAUKTI IŠ JO SVARSTYMAS IR APROBAVIMAS	20
3.6. KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS FUNKCIJAS ATLIEKANČIŲ ATSAKINGŲ VALSTYBĖS INSTITUCIJŲ IR ĮSTAIGŲ METINIŲ ATASKAITŲ VERTINIMAS	22
3.7. ĮSTATYMŲ IR KITŲ TEISĖS AKTŲ, SUSIJUSIŲ SU KULTŪROS PAVELDO APSAUGA, PROJEKTŲ RENGIMAS	23
3.8. KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS PROBLEMŲ BEI PASIŪLYMŲ SVARSTYMAS	24
3.9. KITŲ ĮSTATYMŲ NUMATYTŲ FUNKCIJŲ VYKDYMAS	24
4. BENDRADARBIAVIMAS IR RYŠIAI SU KITOMIS INSTITUCIJOMIS	28
5. KONFERENCIJOS, RENGINIAI	31
6. INSTITUCIJOS VALDYMAS	36

1. LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖ KULTŪROS PAVELDO KOMISIJA

Valstybinė kultūros paveldo komisija (toliau – Paveldo komisija) yra Seimo, Respublikos Prezidento ir Vyriausybės ekspertė ir patarėja valstybinės kultūros paveldo apsaugos politikos, jos įgyvendinimo, vertinimo ir tobulinimo klausimais. Paveldo komisija yra Seimo įsteigta ir jam atskaitinga biudžetinė įstaiga.

Paveldo komisijos sandarą ir veiklą reglamentuoja Valstybinės kultūros paveldo komisijos 2005-01-01 įstatymas Nr. IX-2453 (nauja redakcija įsigaliojo 2017-10-01). Paveldo komisijos nuostatai patvirtinti 2007-11-23 sprendimu Nr. S-6(125), Nuostatų nauja redakcija – 2018-09-28 sprendimu Nr. S-7(6.2.-224).

Paveldo komisiją sudaro 12 narių: 2 narius skiria ir atleidžia Respublikos Prezidentas, 4 narius – Seimas Kultūros komiteto teikimu, 4 narius – Ministras Pirmininkas kultūros ministro teikimu, 2 narius renka ir atšaukia įstatymų nustatyta tvarka įregistruotos asociacijos, kurių veikla susijusi su kultūros paveldo paieška, saugojimu ir propagavimu. Skiriant Paveldo komisijos narius, gali būti atsižvelgiama į skirtingų kultūros paveldo apsaugos specialistų poreikį Paveldo komisijoje. Paveldo komisijos nariu gali būti skiriamas nepriekaištingos reputacijos asmuo, turintis aukštąjį universitetinį išsilavinimą ir 5 metų darbo patirtį kultūros paveldo apsaugos srityje. Kriterijai, kuriais remiantis asmuo laikomas nepriekaištingos reputacijos, taikomi tokie patys, kokie yra nustatyti Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme valstybės tarnautojams. Paveldo komisijos nariai skiriami (renkami) 4 metams. Paveldo komisijai vadovauja pirmininkas, kurį Kultūros komiteto teikimu iš Paveldo komisijos narių 4 metams skiria ir atleidžia Seimas.

2019 m. iš dalies pasikeitė Paveldo komisijos sudėtis. Jai priklausė Evelina Karalevičienė (menotyrininkė, architektūrologė, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialistė-ekspertė), prof. Juozas Algirdas Pilipavičius (aukščiausios kategorijos restauratorius-ekspertas), Nijolė Laužikienė (istorikė, kultūros ir politikos veikėja), Augis Gučas (architektas-urbanistas, paveldosaugos specialistas), prof. dr. Jūratė Jurevičienė (architektė), Deivydas Rimkevičius (teisininkas), Gediminas Rutkauskas (architektas), prof. dr. Adomas Butrimas (Lietuvos meno istorikas, archeologas), Andrijana Filinaitė (paveldosaugininkė, kultūros ir politikos veikėja), dr. Skaidra Trilupaitytė (Lietuvos kultūros politikos tyrinėtoja), Jūratė Markevičienė (architektūrologė, architektūros ir miestų raidos istorikė, paveldosaugininkė), prof. dr. Donatas Brandišauskas (antropologas).

Gegužės 7 d. iš asociacijų išrinktos dr. Rūta Kačkutė (archeologė) ir dr. Dalia Vasiliūnienė (dailės istorikė ir tyrinėtoja), pakeitusios Deivydą Rimkevičių ir Augį Gučą. Seimo spalio 10 d. nutarimu vietoj dr. Skaidros Trilupaitytės ir prof. dr. Donato Brandišausko skirti Raimundas Balza (istorikas, paveldosaugininkas, muziejininkas) ir Augis Gučas (architektas-urbanistas, paveldosaugos specialistas). Gruodžio 11 d. Prezidento dekretu skirti doc. dr. Salvijus Kulevičius (istorikas) ir dr. Daiva Veličkaitė (architektė, teisininkė), pakeitę prof. dr. Adomą Butrimą ir Nijolę Laužikienę.

Paveldo komisijos pirmininkas turi pavaduotoją. Jį Paveldo komisijos pirmininko teikimu skiria ir atleidžia Paveldo komisija iš savo narių. 2019 m. Paveldo komisijaivadovavo Seimo 2017-12-19 nutarimu Nr. XII-908 paskirta Evelina Karalevičienė. Paveldo komisijos 2018-01-19 nutarimu Nr. N-2 pavaduotoju paskirtas prof. Juozas Algirdas Pilipavičius, o 2019-12-12 nutarimu Nr. 4 – narė Andrijana Filinaitė, kuri nuo 2020-01-08 atlieka pirmininko funkcijas.

2. PAGRINDINĖS PAVELDO KOMISIJOS VEIKLOS KRYPTYS IR SVARBIAUSI DARBAI 2019 METAIS

Kultūros paveldo apsaugos politikos ir strategijos formavimas

Įvertinome Žemės ūkio ministerijos, kaip UNESCO pasaulio paveldo objekto Struvės geodezinio lanko vietos valdytojo, veiklą 2017–2018 m. ir teikėme pasiūlymus dėl šio pasaulio paveldo objekto valdymo sistemos parengimo, tikslinio finansavimo aktualizavimui skyrimo bei nuolatinės priežiūros užtikrinimo.

Įvertinome Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcijos, kaip UNESCO pasaulio paveldo objekto Kernavės archeologinės vietovės vietos valdytojo, veiklą 2017–2018 m. ir teikėme pasiūlymus dėl vietos valdytojo funkcijų nustatymo ir mokslinės veiklos vykdymo.

Atlikus UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje analizę, teikėme siūlymą dėl teisės akto pakeitimo, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė kasmet (o ne kas šešerius metus) būtų informuojama apie pasaulio paveldo vietos valdytojų veiklą vykdamas Konvencijos įgyvendinimo gaires.

Įvertinome 2014–2018 m. atliktus Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamento ir juo nustatytų reikalavimų keitimus ir teikėme rekomendaciją dėl reglamento ir juo nustatytų reikalavimų patikslinimo, papildymo arba kitokio keitimo reguliavimo.

Atlikome analizę ir pateikėme siūlymus dėl Klaipėdos valstybinio jūrų uosto bendrojo plano sprendinių galimų neigiamų pasekmių vertingam Kuršių marių bei Baltijos jūros akvatorių kraštovaizdžiui.

Inicijavome finansinių paskatų sistemos kultūros paveldo apsaugos srityje sukūrimo klausimo nagrinėjimą tarpinstituciniu lygmeniu.

Atlikome švietimo srities analizę ir teikėme rekomendacijas dėl Bendrojo ugdymo bendrųjų programų atnaujinimo gairių įgyvendinimo rengiant bendrąsias programas, kultūros paveldo ir švietimo sričių integralumo bei Kultūros kelių projektų Lietuvoje lygmens nustatymo ir sertifikavimo tvarkos rengimo.

Valstybinės strateginės programos ir kultūros paveldo finansavimas

Atlikome Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos 2019 m. planuojamų vykdyti programų projektų analizę.

Surinkome informaciją apie Lietuvos Respublikos savivaldybių lėšų panaudojimą kultūros paveldo apsaugai, siekiant išskirti pagrindinius savivaldybių prioritetus finansuojant kultūros paveldo apsaugą, apžvelgti šių darbų tęstinumą bei įvertinti savivaldybių požiūrį į jų teritorijoje esantį kultūros paveldą.

Įvertinome keliose savivaldybėse įgyvendinamą finansinių paskatų kultūros paveldo objektų valdytojams sistemą ir rekomendavome savivaldybėms numatyti dalinį tvarkybos darbų finansavimą ar kompensavimą iš savivaldybės biudžeto ir mokesčių lengvatas.

Bendradarbiavimas su užsienio valstybėmis ir tarptautinėmis organizacijomis

Palaikydami Europa Nostra siekius raginame Lietuvos valstybės ir savivaldos institucijas, nevyriausybinės organizacijas ir visuomenę pasirašyti Europos kultūros paveldo viršūnių susitikime priimtą „Berlyno raginimą veikti“.

Tarptautinių teisės aktų įgyvendinimas Lietuvoje

Atlikome Europos archeologijos paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje analizę, nustatėme spręstinas problemas ir parengėme pirminius siūlymus.

Lietuvai reikšmingo kultūros paveldo, esančio užsienyje, apsauga

Tęsėme informacijos apie Lietuvai reikšmingą kultūros paveldą, esantį užsienyje, rinkimą ir tobulinome duomenų bazę U-PAVELDAS, siekiant Lietuvai reikšmingo, užsienyje esančio kultūros paveldo sklaidos.

3. PAVELDO KOMISIJOS 2018 METŲ VEIKLOS REZULTATAI

Paveldo komisijos veikla buvo grindžiama ir organizuojama vadovaujantis 2019–2021 m. strateginiu veiklos planu ir 2019 m. veiklos planu, su kuriais galima susipažinti institucijos interneto svetainėje <https://vkpk.lt/administracine-informacija/planavimo-dokumentai/>.

Vadovaujantis Paveldo komisijos nuostatų VI dalies 26 punktu, 2019 m. įvyko 10 posėdžių.

Paveldo komisijos inicijuotos darbo grupės ar pasitarimai

Organizuotas pasitarimas dėl kultūros paveldo inventorizavimo ir apskaitos, kurio metu nutarta parengti konkrečius pasiūlymus dėl kultūros paveldo apsaugos institucinės pertvarkos ir svarstomais klausimais organizuoti tarpinstitucinius pasitarimus su Kultūros bei Švietimo, mokslo ir sporto ministerijų atstovais.

Organizuotas tarpinstitucinis pasitarimas su Aplinkos ministerijos, Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos, Kultūros ministerijos, Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos, Finansų ministerijos, Aukštaitijos nacionalinio parko, Labanoro regioninio parko ir Vaišnoriškių kaimo bendruomenės atstovais dėl Vaišnoriškių kaimo bendruomenės kreipimosi dėl VĮ „Turto bankas“ patikėjimo teise valdomų kultūros paveldo objektų.

Organizuota darbo grupė dėl Strategijos „Kultūra 2030“ aptarimo ir Paveldo komisijos pasiūlymų parengimo.

Organizuotas tarpinstitucinis pasitarimas su VĮ „Turto bankas“ atstovais dėl patikėjimo teise valdomų ir aukcionuose parduodamų kultūros paveldo objektų.

Organizuota darbo grupė dėl integralios kultūros paveldo apsaugos politikos modelio ir nutarta atlikto tyrimo informaciją bei pasiūlymus pristatyti Paveldo komisijos posėdyje.

Organizuotas pasitarimas dėl kultūros paveldo objektų atkūrimo politikos formavimo, parengti siūlymai dėl galimų atkūrimo tipų ir jiems keliamų reikalavimų diferencijavimo bei Varšuvos rekomendacijos dėl pasaulio paveldo atgaivinimo ir atstatymo analizės.

Dalyvavimas kitų institucijų darbo grupėse ar pasitarimuose

Paveldo komisijos pirmininkė buvo Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos programos „Pasaulio atmintis“ komiteto narė ir dalyvavo Vykdomojo komiteto veikloje.

Paveldo komisijos atstovai dalyvavo Kultūros ministerijos sudarytoje priežiūros grupėje dėl Kauno modernizmo architektūros įrašymo į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą paraiškos parengimo.

Paveldo komisijos atstovas dalyvavo Kultūros ministerijos darbo grupėje dėl Integralios kultūros paveldo apsaugos politikos modelio parengimo.

Paveldo komisijos atstovas buvo deleguotas į Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo tarybą.

Paveldo komisijos Teisinio koordinavimo skyriaus darbuotojas dalyvavo Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimo sklaidos, atgaivinimo ir leidybos projektų paraiškų vertinimo ekspertų komisijos 2018–2019 m. laikotarpiui veikloje (4 posėdžiai).

Paveldo komisijos Paveldosaugos ir strateginio planavimo skyriaus darbuotojas dalyvavo Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos darbo grupėje dėl „urbanistinės struktūros statinio“ sąvokos keitimo.

Paveldo komisijos atstovai dalyvavo Susisiekimo ministerijos organizuotame pasitarime dėl darbo grupės sudarymo, kuri priimtų sprendimus dėl centrinio pašto pastatų pritaikymo ir išsaugojimo visuomenės poreikiams bei veiksmų koordinavimo plano parengimo.

Paveldo komisijos Administracinio skyriaus darbuotoja dalyvavo Lietuvos UNESCO nacionalinės komisijos sudarytoje darbo grupėje dėl UNESCO pasaulio paveldo Lietuvoje metų minėjimo programos parengimo.

Paveldo komisijos atstovai dalyvavo Kultūros paveldo departamento darbo grupėje dėl Rekomendacijų, pateiktų Kultūros ministerijos Centralizuoto vidaus audito skyriaus vidaus audito ataskaitoje Nr. VA-1 „Dėl Kultūros paveldo departamento įsteigtų Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybų veiklos vertinimo rizikų valdymo požiūriu“, vykdymo.

Paveldo komisijos atstovas dalyvavo Kultūros paveldo departamento darbo grupėje dėl vargonų statuso Kultūros vertybių registre pildymo.

Paveldo komisija 2019 m. priėmė 10 sprendimų, kuriuose teikė ekspertines rekomendacijas kultūros paveldo politikos formavimo ir įgyvendinimo klausimais, 2 nutarimus dėl kilnojamųjų kultūros vertybių duomenų tikslinimo ar įrašymo į Kultūros vertybių registrą, 1 nutarimą dėl Klaipėdos valstybinio jūrų uosto bendrojo plano ir 1 nutarimą dėl Paveldo komisijos pirmininko pavaduotojo skyrimo.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymu, Paveldo komisija vykde šiuos **uždavinius**:

1. dalyvauti rengiant kultūros paveldo apsaugos politiką ir strategiją reglamentuojančių teisės aktų projektus ir stebėti, kaip jie įgyvendinami;
2. teikti išvadas Seimui, Respublikos Prezidentui, Vyriausybei, Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai, Kultūros paveldo departamentui prie Kultūros ministerijos, savivaldybių institucijoms, įstaigoms, kitoms valstybės institucijoms dėl kultūros paveldo apsaugos ir būklės;
3. aktualizuoti kultūros paveldą visuomenėje;
4. vertinti UNESCO Pasaulio paveldo komitetui teikiamas periodines pasaulio paveldo objektų Lietuvoje būklės ataskaitas;
5. bendradarbiauti su Lietuvos ir tarptautinėmis institucijomis sprendžiant aktualias kultūros paveldo problemas.

Paveldo komisija, įgyvendindama jai pavestus uždavinius, atlieka šias **funkcijas**:

1. konsultuoja ir (ar) teikia siūlymus Seimui, Respublikos Prezidentui, Vyriausybei, Kultūros ministerijai, Kultūros paveldo departamentui, savivaldybių institucijoms, įstaigoms, kitoms valstybės institucijoms kultūros paveldo apsaugos politikos ir strategijos formavimo ir jų įgyvendinimo klausimais;
2. rengia įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kultūros paveldo apsauga, projektus ir teikia išvadas ir siūlymus Seimui, Respublikos Prezidentui, Vyriausybei, Kultūros ministerijai, Kultūros paveldo departamentui ir kitoms valstybės institucijoms dėl Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių kultūros paveldo apsaugą, projektų;
3. teikia išvadas ir siūlymus Seimui, Respublikos Prezidentui, Vyriausybei dėl kultūros paveldo apsaugos institucijų veiklos ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo gerinimo;
4. teikia išvadas Seimui, Respublikos Prezidentui, Vyriausybei, Kultūros ministerijai, Kultūros paveldo departamentui, savivaldybių institucijoms, kitoms valstybės institucijoms dėl kultūros paveldo apsaugos strategijos įgyvendinimo ir prioritetinio finansavimo;
5. teikia siūlymus Seimui, Respublikos Prezidentui, Vyriausybei dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių, susijusių su kultūros paveldo apsauga, pasirašymo, ratifikavimo ir denonsavimo;
6. analizuoja ir vertina kultūros paveldo apsaugos tendencijas, jų ryšį su valstybės vykdoma kitų valdymo sričių politika;

7. vertina ir teikia išvadas dėl kultūros paveldo apsaugos politikos ir strategijos įgyvendinimo programų ir dėl biudžeto lėšų, skirtų kultūros paveldo apsaugai, panaudojimo;
8. vertina kultūros paveldo apsaugos valstybinio administravimo funkcijas atliekančios institucijos metinės veiklos ataskaitas ir savivaldybių institucijų, įstaigų veiklą kultūros paveldo apsaugos požiūriu;
9. svarsto ir aprobuoja siūlymus kultūros paveldo objektus ar vietas skelbti kultūros paminklais ar panaikinti jų apsaugą;
10. svarsto ir aprobuoja siūlymus nacionalinio reikšmingumo lygmens kultūros paveldo objektus ir vietas, kurie neskelbiami kultūros paminklais, skelbti valstybės saugomais ar panaikinti jų apsaugą;
11. svarsto ir aprobuoja siūlymus kilnojamąsias kultūros vertybes įrašyti į Kultūros vertybių registrą ar išbraukti iš jo;
12. bendradarbiauja su kitų valstybių institucijomis ir tarptautinėmis organizacijomis kultūros paveldo apsaugos klausimais;
13. svarsto visuomenės keliamus klausimus dėl kultūros paveldo apsaugos;
14. teikia visuomenei informaciją apie Paveldo komisijos veiklą;
15. atlieka kitas įstatymų nustatytas funkcijas.

3.1. DALYVAVIMAS FORMUOJANT KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS POLITIKĄ IR STRATEGIJĄ

Dėl UNESCO pasaulio paveldo objekto Struvės geodezinio lanko vietos valdytojo – Žemės ūkio ministerijos 2017–2018 m. veiklos

Paveldo komisija įvertino Žemės ūkio ministerijos, kaip UNESCO pasaulio paveldo objekto Struvės geodezinio lanko vietos valdytojo, veiklą 2017–2018 m.

Nacionaliniu lygmeniu Lietuvoje už Struvės geodezinio lanko apsaugą yra atsakinga Žemės ūkio ministerija (toliau – ŽŪM), vietos valdytoja paskirta ŽŪM Nekilnojamojo turto kadastro ir geodezijos skyriaus vyr. specialistė. Susipažinus su ŽŪM nuostatais bei vietos valdytojos pareigybės aprašymu konstatuota, jog šiuose dokumentuose nėra pažymėta, jog ši institucija ir specialistė vykdo funkcijas, susijusias su UNESCO Pasaulio paveldo sąraše esančiu objektu. Struvės geodeziniam lankui nėra parengta valdymo sistema, nevyksta aktualizavimas, bendradarbiavimas su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

Apžiūrėjus geodezinio lanko punktus pastebėta, jog dviejų punktų priežiūra nėra

pakankama – Vilniaus r. savivaldybės teritorijoje esantys Paliepiukų ir Meškonių punktai yra apleisti. Pagirtinos Rokiškio r. savivaldybės, šio rajono mokyklų ir vietos bendruomenių iniciatyvos aktualizuojant jų teritorijoje esantį Gireišių geodezinį punktą. Taip pat teigiamai vertintinas ir Vilniaus Gedimino technikos universiteto vykdytas projektas „UNESCO pasaulio paveldo objekto Struvės geodezinio lanko aktualizavimas bei informacinės sklaidos didinimas“, kurį įgyvendinant siekta skatinti sąveiką tarp kultūros paveldo, švietimo ir turizmo sektorių tiek Lietuvoje, tiek už jos ribų.

Konstatuota, jog pristatant šį mažai žinomą objektą visuomenei ir siekiant sudominti įvairaus amžiaus lankytojus, būtina pasitelkti kultūros paveldo specialistus, akademinę bendruomenę ir geodezijos specialistus.

Paveldo komisija siūlė Lietuvos Respublikos Vyriausybei: įpareigoti ŽŪM, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 19 d. nutarimu Nr. 544, vykdyti UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijoje ir jos įgyvendinimo gairėse nustatytas pareigas bei ŽŪM nuostatuose numatyti funkcijas, susijusias su Struvės geodezinio lanko kaip UNESCO pasaulio paveldo objekto apsauga. ŽŪM buvo siūloma skirti tikslinį finansavimą Struvės geodezinio lanko aktualizavimui; pasitelkus Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato, Vilniaus Gedimino technikos universiteto, Vilniaus r. ir Rokiškio r. savivaldybių bei kitus specialistus organizuoti Struvės geodezinio lanko priežiūros ir aktualizavimo veiklas; vietos valdytojo pareigybės aprašyme numatyti funkcijas, susijusias su Struvės geodezinio lanko kaip UNESCO pasaulio paveldo objekto apsauga; organizuoti Struvės geodezinio lanko valdymo sistemos parengimą, kaip tai yra numatyta UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijoje; pažymėti kitus 15 Struvės geodezinio lanko punktų, kurie nėra įrašyti į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą, tačiau yra reikšmingi Lietuvos ir Pasaulio mokslo istorijoje. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai siūlyta integruoti į pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas UNESCO pasaulio paveldo objektų, taip pat ir Struvėsgeodezinio lanko, pažinimą, Vilniaus r. savivaldybei – sutvarkyti apleistus Paliepiukų ir Meškonių punktus, Rokiškio r. ir Vilniaus r. savivaldybėms – aktualizuoti Struvės geodezinio lanko punktus.

Dėl UNESCO pasaulio paveldo vertybės Kernavės archeologinės vietovės vietos valdytojo – Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcijos 2017–2018 m. veiklos Paveldo komisija įvertino Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcijos (toliau – Direkcija) 2017–2018 m. veiklos ataskaitas, parengtas vadovaujantis kultūros ministro 2015 m. lapkričio 26 d. įsakymu Nr. ĮV-802 „Dėl Kultūros ministerijai pavaldžių biudžetinių įstaigų metinio veiklos plano ir ataskaitos formų patvirtinimo“ patvirtinta metinės veiklos ataskaitos forma.

Konstatuota, jog Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato nuostatuose, kurie buvo patvirtinti dar iki įrašant vietovę į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą, nėra nurodytas Kernavės archeologinės vietovės kaip pasaulio paveldo vertybės statusas ir nėra apibrėžtos Direkcijos direktoriaus kaip vietos valdytojo, turinčio atitinkamas teises ir pareigas bei prisiimančio atsakomybę už vietovės tinkamą valdymą, funkcijos.

Teigiamai įvertinta Direkcijos veikla, kurios rezultatas yra pavyzdingas UNESCO pasaulio paveldo vertybės – Kernavės archeologinės vietovės (Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato) saugojimas ir tvarkymas.

Paveldo komisija siūlė Lietuvos Respublikos Vyriausybei papildyti Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato nuostatus, nurodant Kernavės archeologinės vietovės (Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato) kaip UNESCO pasaulio paveldo vertybės svarbą. Kultūros ministerijai rekomenduota papildyti Direkcijos nuostatus, nurodant Direkcijos direktorių kaip UNESCO pasaulio paveldo vertybės vietos valdytoją. Direkcijai rekomenduota aktyviau vykdyti mokslinę veiklą organizuojant Kernavės archeologinės vietovės tyrimus ir rengiant leidinius, aktualizuojančius jų rezultatus bei atnaujinti kolegialios patariamąsios institucijos – Tarybos veiklą.

Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 19 d. nutarimo Nr. 544 „Dėl institucijų, atsakingų už UNESCO Pasaulio paveldo sąraše esančių objektų apsaugą Lietuvoje, paskyrimo“

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 19 d. nutarime Nr. 544 „Dėl institucijų, atsakingų už UNESCO Pasaulio paveldo sąraše esančių objektų apsaugą Lietuvoje, paskyrimo“ numatyta, jog iki einamųjų metų pabaigos atsakingos institucijos privalo informuoti Lietuvos Respublikos Vyriausybę apie institucijos veiklą vykdant UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo gairių 5 dalį.

Šioje gairių dalyje reglamentuotas periodinių ataskaitų apie Konvencijos įgyvendinimą teikimas Pasaulio paveldo komitetui, kuris vykdomas kas šešerius metus. Siekiant efektyvesnės UNESCO Pasaulio paveldo sąraše esančių objektų apsaugos, būtų tikslinga kasmet informuoti Lietuvos Respublikos Vyriausybę apie objektų apsaugą ir tarptautinių išipareigojimų vykdymui kylančias grėsmes, todėl Paveldo komisija siūlė Lietuvos Respublikos Vyriausybei pakeisti minėto nutarimo 2.2 punktą, nurodant, kad apie atsakingos institucijos veiklą Lietuvos Respublikos Vyriausybė būtų informuojama kasmet, o ne kas šešerius metus, kai yra rengiama periodinė ataskaita.

Dėl Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamento keitimo

Paveldo komisija įvertino 2014–2018 m. atliktus Vilniaus senamiesčio apsaugos

reglamento ir juo nustatytų reikalavimų keitimus. Siekdama visuomenės ir verslo lūkesčių subalansavimo saugant, tvarkant ir naudojant Vilniaus istorinio centro nekilnojamąjį kultūros paveldą, Paveldo komisija siūlė Kultūros ministerijai papildyti Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamento ir juo nustatytų reikalavimų patikslinimo, papildymo arba kitokio keitimo reguliavimą: Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamento reikalavimų keitimui numatyti būtinybę gauti Paveldo komisijos išvadas.

Dėl Klaipėdos valstybinio jūrų uosto bendrojo plano

Paveldo komisija įvertino Klaipėdos valstybinio jūrų uosto bendrojo plano sprendinių galimas neigiamas pasekmes vertingam Kuršių marių bei Baltijos jūros akvatorijų kraštovaizdžiui ir atsižvelgdama į Pasaulio paveldo komiteto 2018 m. 42-ojoje sesijoje priimtą sprendimą (42 COM/7B.25) siūlė Lietuvos Respublikos Vyriausybei netvirtinti Klaipėdos valstybinio jūrų uosto bendrojo plano, kol šio teritorijų planavimo dokumento sprendiniai nebus įvertinti Pasaulio paveldo centro.

Kontaktuota, jog įgyvendinus šio teritorijų planavimo dokumento sprendinius, būtų iš esmės pakeistas Kuršių marių bei Baltijos jūros akvatorijų kraštovaizdis ir įtakojami krantodaros procesai. Išskiltų grėsmė vertingai Kuršių nerijos ekosistemai ir krantų geomorfologijai. Dominante taptų ne kultūrinio kraštovaizdžio, o technogeninės kilmės elementai, kurie darytų neigiamą įtaką išskirtinei Kuršių nerijos kraštovaizdžio visuotinei vertei ir vietovės vertingosioms savybėms. Negrįžtami kultūrinio kraštovaizdžio aplinkos pokyčiai keltų grėsmę Kuršių nerijos vertybės išsaugojimui, būtų nesuderinami su prisiimtais Lietuvos tarptautiniais įsipareigojimais ir prieštarautų Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos bei Europos Tarybos kraštovaizdžio konvencijų nuostatoms. Paveldo komisija siūlė Vyriausybei prieš tvirtinant Klaipėdos valstybinio jūrų uosto bendrąjį planą pateikti jį vertinti Paveldo komisijai, o Susisiekimo ministerijai pateikti vertinti Paveldo komisijai parengtą Klaipėdos valstybinio jūrų uosto rekonstrukcijos poveikio aplinkai vertinimo (PAV) ataskaitą.

Dėl kultūros paveldo ir švietimo sričių integralumo

Išanalizavusi kultūros paveldo ir švietimo sričių integralumą, Paveldo komisija konstatavo, jog Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme nenumatytas kultūros paveldo apsaugos ir švietimo sistemos integralumas, išskyrus Įstatymo 25 str. 1 d., kurioje yra nurodyta, jog lituanistinio švietimo užsienyje paskirtis – padėti išmokti lietuvių kalbą ir ją išlaikyti, išsaugoti tautinį tapatumą, supažindinti su Lietuvos valstybės istorija, kultūra, paveldu ir sudaryti sąlygas saviraiškai lietuvių kalba. Patvirtinus Valstybinę švietimo 2013–2022 metų strategiją siekiama paversti švietimo sritį tvariu pagrindu valstybės gerovės kėlimui, ugdyti veržliam ir savarankiškam žmogui, atsakingai ir solidariai kuriančiam savo, Lietuvos ir pasaulio ateitį. 2019 m. buvo parengtos Bendrojo ugdymo bendrųjų programų atnaujinimo gairės, kuriose numatytas ir

kultūrinės kompetencijos ugdymas, kas turėtų suteikti pagrindus kurti kultūrinę tapatybę, plėtoti savo tautos ir krašto kultūrą, puoselėti kultūros paveldą, prisidedant prie pasaulio kultūros įvairovės. Siekiant kultūros paveldo ir švietimo sričių integralumo, atnaujinant bendrąsias programas būtina numatyti galimus tarpdalykinius ryšius, nagrinėjant kultūrinio identiteto ir bendruomeniškumo tarpdalykinę temą, apimančią kultūros paveldą, etninę kultūrą, kultūrinę įvairovę ir pan.

Paveldo komisija atkreipė dėmesį į pasaulines ir europines tendencijas nekilnojamajokultūros paveldo apsaugoje plačiai puoselėti ir panaudoti amatininkystę, įskaitant tradicinius įgūdžius bei medžiagas. Amatininkystė pripažįstama svarbi ne vien dėl tiesioginės galimybės veiksmingiau išsaugoti paveldo objektus, bet ir dėl savo įnašo įgyvendinant tokius globalius ekologinius ir socialinius tikslus, kaip tvarios raidos skatinimas, kova su klimato kaita, bendruomenių stiprinimas, socialinė sanglauda, nedarbo mažinimas. Buvo konstatuota, jog Lietuvoje skiriama per mažai dėmesio amatų puoselėjimo reikšmei šiuolaikinėje kultūros paveldo apsaugoje, iki šiol nėra vieningos nekilnojamąjo kultūros paveldo srities amatininkų rengimo sistemos.

Siekdama kultūros paveldo ir švietimo sričių integralumo, Paveldo komisija siūlė Nacionalinei švietimo agentūrai prie Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos įgyvendinant Bendrojo ugdymo bendrųjų programų atnaujinimo gaires, bendrosiose programose užtikrinti kultūros paveldo ir švietimo sričių integralumą; parengti ir vykdyti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programas, skirtas kultūros paveldo pažinimui ir pristatymui moksleiviams. Kultūros paveldo departamentui prie Kultūros ministerijos rekomenduota, įgyvendinant kultūros ministro bei ekonomikos ir inovacijų ministrų 2019-07-10 įsakymu Nr. IV-471/4-416 patvirtintą Kultūros kelių vystymo Lietuvoje koncepciją ir rengiant Kultūros kelių projektų Lietuvoje lygmens nustatymo ir sertifikavimo tvarką, numatyti joje kultūros paveldo ir švietimo sričių integralumą kaip prioritetinį Kultūros kelių sertifikavimo kriterijų. Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai siūlyta bendradarbiaujant su Kultūros ministerija rekomenduoti aukštosioms mokykloms rengti kultūros paveldo apsaugos srityje dirbančius specialistus atsižvelgiant į konkrečių specialistų poreikį bei rekomenduoti aukštosioms mokykloms įtraukti kultūros paveldo švietimo programas į pasirenkamųjų / privalomųjų dalykų sąrašą humanitarinių, socialinių, gamtos ir kitų mokslų srityse.

Dėl Europos archeologijos paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje

Per pastaruosius dešimtmečius Lietuvoje pastebima archeologinių tyrinėjimų, žemės judinimo darbų archeologijos objektuose bei nelegalių kasinėjimų skaičiaus didėjimo tendencija. Didėjančios privačios ir valstybės bei savivaldybių institucijų investicijos į nekilnojamąjį turtą, miestų, miestelių bei kaimų urbanistinę ir ūkinę infrastruktūrą,

plėtros projektus sąlygoja vis daugiau iššūkių archeologinio paveldo išsaugojimui. Seimo 1999-11-09 priimtas įstatymas Nr. VIII-1399 „Dėl pataisytos 1992 m. Europos archeologijos paveldo apsaugos konvencijos ratifikavimo“ tapo svarbiu strateginiu politiniu žingsniu, siekiant užtikrinti archeologinio paveldo išsaugojimą Lietuvoje. Per pirmąjį dešimtmetį po pataisytos Europos archeologijos paveldo apsaugos konvencijos ratifikavimo Paveldo komisija aktyviai nagrinėjo klausimus, susijusius su šio tarptautinio dokumento taikymu Lietuvoje. Didžioji dalis tuo metu iškeltų problemų išliko aktualios iki šiol, tad 2019 m. Paveldo komisijos klausimo dėl Europos archeologijos paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo Lietuvoje nagrinėjimas tapo svarbiu žingsniu, siekiant identifikuoti archeologinio paveldo Lietuvoje problemas ir pasiūlyti jų sprendimo gaires.

Dėl finansinių paskatų sistemos kultūros paveldo apsaugos srityje sukūrimo

Paveldokomisija inicijavo finansinių paskatų sistemos kultūros paveldo apsaugos srityje sukūrimo klausimo nagrinėjimą tarpinstituciniu lygmeniu. Esanti finansinių paskatų sistema nėra pakankama, todėl siekiant paskatinti kultūros paveldo objektų valdytojus tvarkyti ir prižiūrėti kultūros paveldą, yra būtina šį klausimą spręsti iš esmės. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir Saugomų teritorijų įstatymuose numatytos mokesčių lengvatos nėra ženklios. Kultūros paveldas gali būti remiamas ne tik valstybės ir savivaldybių biudžetų ar tarptautinių fondų lėšomis. Paveldo komisija siūlė dalį organizuojamų loterijų gaunamų pajamų skirti kultūros paveldo išsaugojimui ir įsteigti Kultūros paveldo fondą. Klausimo nagrinėjimas kol kas sustabdytas, fondų steigimo ir valdymo klausimas nagrinėjamas Lietuvos Respublikos Konstituciniame teisme.

Dėl istorinių vargonų tvarkybos ir išsaugojimo

Vilniaus dominikonų vienuolyno statinių ansamblio Šv. Dvasios bažnyčios A. G. Casparini vargonų restauravimas pradėtas 1995 m., tačiau nuo 2007 m. darbai nevyksta, todėl dėl netvarkomų ir netinkamai laikomų vargonų dalių kyla grėsmė šiam unikaliam muzikos instrumentui sunykti. Šie vargonai, pastatyti 1776 m., yra vieninteliai išlikę tokio dydžio A. G. Casparini vargonai pasaulyje ir seniausi barokiniai vargonai Lietuvoje, vertingi ne tik kaip puikus muzikos instrumentas bei meno kūrinys, bet ir kaip technikos paminklas, parodantis to meto amatininkų sugebėjimus ir pasiekimus. Paveldo komisija, reaguodama į blogą A. G. Casparini vargonų būklę, prašė Lietuvos Respublikos Vyriausybės skirti tikslinį finansavimą vargonų tvarkybai.

3.2. IŠVADŲ IR SIŪLYMŲ VALSTYBĖS INSTITUCIJOMS KULTŪROS PAVELDO APSAUGOSKLAUSIMAIŠ TEIKIMAS

Paveldo komisija nuolat informuoja Seimą, Respublikos Prezidentą ir Vyriausybę apie aktualią informaciją, susijusią su kultūros paveldo apsaugos sritimi, bei teikia išvadas į valstybės institucijų atstovų kreipimusis.

Valstybės ir savivaldos institucijoms teiktos išvados ir siūlymai dėl:

- Zapyškio Šv. Jono krikštytojo bažnyčios aplinkos tvarkymo projekto,
- Strategijos „Kultūra 2030“ projekto,
- Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano koncepcijos,
- Kauno centrinio pašto rūmų išsaugojimo,
- Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato, Vilniaus piliakalnio su papildiais ir gyvenvieta komplekso – Kalnų parko dalies adresu Arsenalo g. 5, Vilniuje, teritorijos tvarkymo ir statinių statybos, remonto projekto,
- Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos teritorinių skyrių veiklos, Kauno skyriaus veiksmų atliekant administracinio nusižengimo tyrimą, Klaipėdos skyriaus kliudymo atlikti kultūros paveldo objekto tvarkomuosius paveldosaugos darbus, Klaipėdos skyriaus darbo veiklos ir kokybės,
- Ukmergės piliakalnio būklės, atlikus statybos bei želdynų šalinimo darbus, finansuotus Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų lėšomis,
- Sapielių parko atnaujinimo,
- numatomų statybų Oskierkių rūmų pastatų komplekso teritorijoje,
- pilietinės iniciatyvos grupės „Išsaugoti „Garsą“ prašymo,
- pastate V. Putvinskio g. 22, Kaune vykdomų statybos darbų,
- A. Lapino namo Laisvės al. 30 / Nepriklausomybės a. 1, Kauno mieste pastogės tvarkymo darbų atitikties Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktams,
- Kačiūniškės dvaro sodybos fragmentų tvarto ir svirno nugriovimo, numatomų statybų statinių komplekso (u. k. 33742) teritorijoje,
- kultūros paveldo vietovių urbanistinės struktūros statinių,
- vad. Locmanų (locų) namo Naujojo uosto g. 23, Klaipėdoje,
- dailininko Antano Žmuidzinavičiaus tėviškės sodybos.

Visuomenei ir institucijoms buvo teikiama Paveldo komisijos pozicija dėl:

- galimo parengtų Vilniaus miesto bendrojo plano sprendinių poveikio Vilniaus senamiesčiui,
- Klaipėdos Senojo balandžių pašto,
- Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestų centrinio pašto pastatų išsaugojimo,
- žuvusių už Klaipėdos krašto prijungimą prie Lietuvos įamžinimo,
- Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos veiklos įvertinimo,
- Aleksandrijos dvaro sodybos ir Locmanų namo naikinimo atvejų,
- Verkių dvaro sodybos naikinimo.

3.3. KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS POLITIKĄ IR STRATEGIJĄ ĮGYVENDINANČIŲ PROGRAMŲ IR BIUDŽETO LĖŠŲ, SKIRTŲ KULTŪROS PAVELDO APSAUGAI, PANAUDOJIMO VERTINIMAS

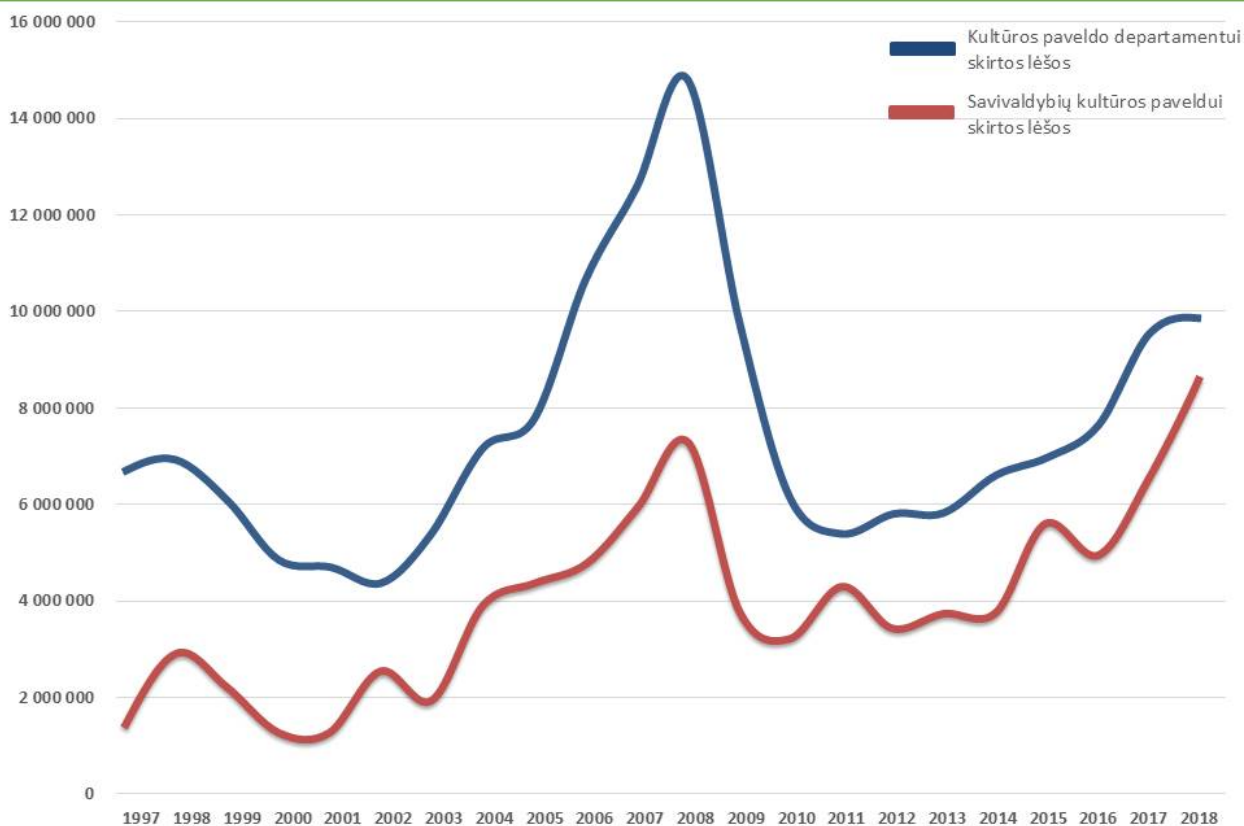
Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos 2019 m. programų projektų vertinimas

Paveldo komisija kovo 29 d. posėdyje svarstė Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos 2019 m. planuojamas įgyvendinti paveldotvarkos programas. Ataskaitiniais metais nepateiktas programų vertinimas dėl Kultūros ministerijos sprendimo dalį jų tvirtinti nesulaukus Paveldo komisijos siūlymų.

Lietuvos Respublikos savivaldybių lėšų panaudojimas kultūros paveldo apsaugai

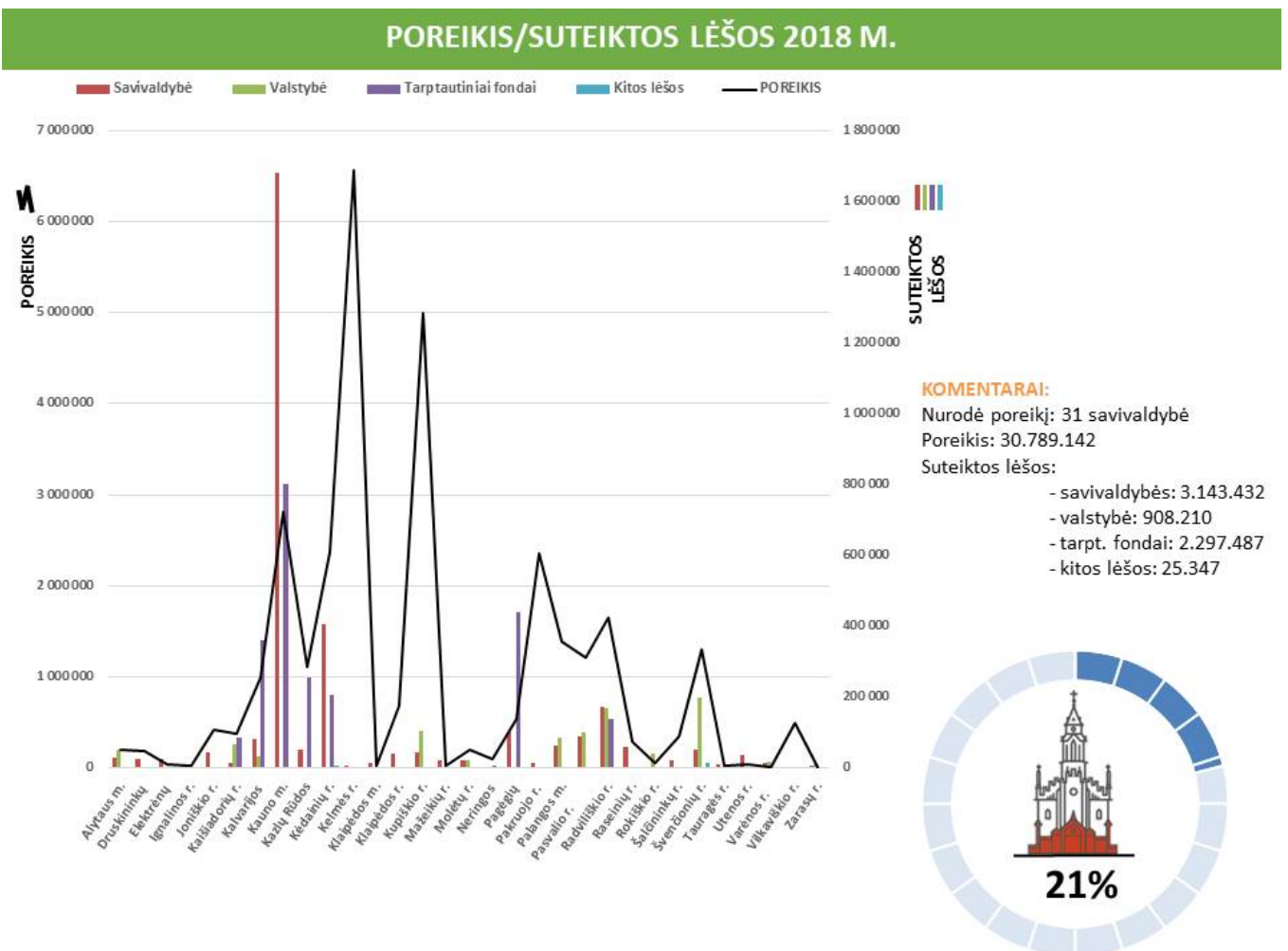
Paveldo komisija nuo 1997 m. kasmet renka ir analizuoja duomenis apie Lietuvos Respublikos savivaldybių lėšų panaudojimą kultūros paveldo apsaugai. Surinkta medžiaga leidžia išskirti pagrindinius savivaldybių prioritetus finansuojant kultūros paveldo apsaugą, apžvelgti šių darbų tęstinumą bei įvertinti savivaldybių požiūrį į jų teritorijoje esančias kultūros vertybes.

KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTO IR SAVIVALDYBIŲ SKIRTOS LĖŠOS KULTŪROS PAVELDUI 1997-2018 M.

Vertinant kasmetinį ilgalaikį savivaldybių indėlį į kultūros paveldo apsaugą, nustatyta, kad savivaldybių skiriamos sumos vis didėja ir jų augimo rodikliai gerokai viršija Kultūros paveldo departamento biudžeto didėjimo spartą. Paprastai savivaldybė kiekvienais metais skiria apytikriai panašią sumą, o pavieniai finansavimo padidėjimo „šuoliai“ praeitais metais buvo sąlygoti tarptautinių fondų lėšomis finansuotų projektų įgyvendinimo, kai savivaldybė prisidėdavo taip pat nemaža suma. Pažymėtina, kad sąlyginai nedidelį kultūros paveldo objektų finansavimą valstybės ir savivaldybės lėšomis dalinai kompensuoja savivaldybių administracijų gebėjimas sėkmingai pasinaudoti Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir kitų tarptautinių fondų lėšomis – beveik pusė visų savivaldybių 2018 m. vykdė darbus, kuriuos dalinai finansavo Europos Sąjungos ar kiti tarptautiniai fondai.

Didesnė savivaldybių dalis neturi atskiro strateginio dokumento, nustatančio kultūros paveldo apsaugos kryptis ir prioritetus. Dažniausiai tai yra reglamentuojama savivaldybių bendro pobūdžio strateginiuose plėtros ir veiklos planuose, tačiau kai kuriose savivaldybėse yra parengti konkretesni dokumentai. Kai kurios savivaldybės yra nusistačiusios kultūros paveldo apsaugos prioritetus: 1. pavieniai objektai, į kurių tvarkybą tikslingai investuojamos lėšos; 2. kultūros paveldo objektų grupės; 3. kultūros paveldo objektų išsaugojimo darbai.

Didžioji dalis savivaldybių dėl ribotų finansinių išteklių vykdo tik testinius kultūros paveldo objektų priežiūros darbus. Savivaldybės, atsižvelgdamos į aktualiausius poreikius bei vietos specifiką, nustato prioritetinius objektus ar jų grupes. Neretai šie darbai vyksta iš savivaldybių viešųjų darbų programų, kai šienaujama kultūros paveldo objektų aplinka, šalinami menkaverčiai krūmai ir medžiai, renkamos šiukšlės ir kt. Didesnės apimties tvarkybos darbams (tyrimams, konservavimui, restauravimui), siekiant atskleisti ir išryškinti kultūros paveldo objektų vertingąsias savybes, savivaldybių skiriamų lėšų dažnai nepakanka. Apibendrinant galima būtų teigti, jog savivaldybėse kultūros paveldo objektų aplinka prižiūrima reguliariai ir geriau nei pastatai, nes tai nereikalauja didelių finansinių sąnaudų lyginant su statinio fizinės būklės užtikrinimu. Pavieniai pastatai (taip pat jų aplinka) miestuose, miesteliuose dėl skiriamo tikslinio finansavimo yra geros būklės, nes remonto, tvarkymo, defektų šalinimo darbai atliekami dažniau nei kaimo vietovėse.

Lietuvoje nuo 1994 m. tradicija tapusiuose Europos paveldo dienų renginiuose, kuriuos koordinuoja ir organizuoja Kultūros paveldo departamentas, vis aktyviau dalyvauja miestų bei rajonų savivaldybės, kultūros įstaigos, kultūros paveldo objektų valdytojai. Išanalizavus pastarųjų metų savivaldybių lėšų panaudojimo kultūros paveldo apsaugai duomenis išryškėja vis aktyvesnis savivaldybių dalyvavimas vietos kultūros paveldo pažinimo sklaidoje. Daugelis savivaldybių skiria lėšų Europos paveldo dienų ir Europos žydų kultūros dienos renginių organizavimui, leidžiami informaciniai leidiniai arba monografijos apie vietos kultūros paveldą, įrengiami informaciniai stendai ir ženklai prie kultūros paveldo objektų. Tokiu būdu visuomenei ir vietos bendruomenei geriau pristatomas regiono savitumas, ugdomas tautiškumas ir pilietiškumas, palaikomas vietos bendruomenių kūrimasis ir jų iniciatyva saugant kultūros paveldo objektus (įvairūs renginiai, edukacinės programos, lankstinukai ir straipsniai vietinėje spaudoje).

Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybių finansinių paskatų kultūros paveldo objektų valdytojams

Pastaraisiais metais keliose savivaldybėse buvo kuriama ir įgyvendinama finansinių paskatų sistema – įvairios mokesčių lengvatos kultūros paveldo objektų valdytojams bei paveldotvarkos programos. Savivaldybių parengtos ir nuosekliai vykdomos paveldotvarkos programos, kai kultūros paveldo tvarkybai kooperuojamos valdytojo ir savivaldybės lėšos, ne tik efektyviai prisideda prie kultūros paveldo išsaugojimo, bet ir suteikia impulsą vietos gyvenimo kokybės gerėjimui.

Paveldo komisija siūlė savivaldybėms remtis esamais Kauno miesto ir Klaipėdos miesto savivaldybių patvirtintų paveldotvarkos programų pavyzdžiais ir aktyviai taikyti finansines paskatas objektų valdytojams: dalinę tvarkybos darbų finansavimą ar

kompensavimą iš savivaldybės biudžeto ir teisės aktuose numatytas mokesčių lengvatas; Kauno miesto, Klaipėdos miesto ir naujai parengusioms paveldotvarkos programas savivaldybėms vykdyti aktyvią informacijos sklaidą apie galimybes valdytojams gauti finansavimą kultūros paveldo objektų tvarkybos darbams, rengti viešas konsultacijas, vykdyti gerųjų praktikų ir pavyzdžių sklaidą, tvarkybos darbų finansavimo aprašuose numatyti valdytojams galimybę gauti finansavimą kultūros paveldo objektų interjerų tvarkybos darbams. Kultūros ministerijai rekomenduota, rengiant naują Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo redakciją, nustatyti, kad savivaldybė iš savo biudžeto lėšų gali kompensuoti ne tik paskelbtų saugomais kultūros paveldo objektų, bet ir kitų savivaldybės teritorijoje esančių, į Kultūros vertybių registrą įrašytų objektų ar kultūros vertybių teritorijoje esančių statinių tvarkybos darbus.

3.4. SIŪLYMŲ KULTŪROS PAVELDO VERTYBES PASKELBTI KULTŪROS PAMINKLAIS AR PANAIKINTI JŲ APSAUGĄ SVARSTYMAS IR APROBAVIMAS

Paveldo komisija, apsvarsčiusi Kultūros ministerijos prašymą, pritarė siūlymui Kauno centrinio pašto rūmus paskelbti kultūros paminklu.

3.5. SIŪLYMŲ KILNOJAMĄSIAS KULTŪROS VERTYBES ĮRAŠYTI Į KULTŪROS VERTYBIŲ REGISTRĄ IR IŠBRAUKTI IŠ JO SVARSTYMAS IR APROBAVIMAS

Paveldo komisija pritarė **9** kultūrinę vertę turinčių kilnojamųjų daiktų įrašymui į Kultūros vertybių registrą:

- žvakidės ir žvakidžių poros iš Butrimonių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios (apžiūros metu saugotų Bažnytinio paveldo muziejuje Vilniuje);
- skulptūros „Švč. Mergelė Marija Sopulingoji“, esančios Parudaminio Kristaus Atsimainymo bažnyčioje;
- skulptūros „Šv. Juozapas“ ir skulptūros „Jėzus Nazarietis“, esančių Rūdiškių Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje;
- procesijų altorėlio retabulo su paveikslais „Rožinio Švč. Mergelė Marija“ ir „Švč. Trejybė“, esančio Rūdninkų Švč. Trejybės bažnyčioje;
- skulptūros „Prisikėlęs Kristus“ ir pastatomo altoriaus kryžiaus, esančių Eišiškių Kristaus Žengimo į dangų bažnyčioje;
- Šv. Kryžiaus relikvijoriaus, esančio Lavoriškių Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje.

Šv. Kryžiaus relikvijorius
XVIII a. III ketv.

Pastatomas altoriaus kryžius
XVII a. IV ketv.–XVIII a. pr.

Paveldo komisija pritarė **66** kultūros vertybių, registruotų Kultūros vertybių registre kaip nekilnojamos, duomenų tikslinimui, nurodant jų rūšį kaip kilnojamą ir tinkamai sutvarkant apskaitos dokumentaciją:

- žvakidžių komplekto (3 vnt.) iš Butrimonių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios (apžiūros metu saugoto Bažnytinio paveldo muziejuje Vilniuje);
- paveikslo „Šv. Teklė“, skulptūros „Nukryžiuotasis“ (I), skulptūros „Nukryžiuotasis“ (II), skulptūros „Piemenėlis“, esančių Parudaminio Kristaus Atsimainymo bažnyčioje;
- paveikslo „Šv. Andriejus Bobola“, kapos (I) ir kapos (II) iš Rūdiškių Švč. Jėzaus Širdies bažnyčios (apžiūros metu saugotų Bažnytinio paveldo muziejuje Vilniuje);
- paveikslo „Šv. Šeima“, paveikslo „Kristaus apraudojimas“, paveikslo „Švč. Mergelė Marija su Vaikeliu“, paveikslo „Švč. Mergelė Marija su Vaikeliu“, paveikslo „Švč. Mergelės Marijos Ėmimas į dangų“, paveikslo „Šv. Didakas“, paveikslo „Nukryžiuotasis“ su rėmu, paveikslo „Šv. Ona (Marijos auklėjimas)“ (I), paveikslo „Švč. Trejybė“, paveikslo „Šv. Rozalija (?)“, paveikslo „Šv. Ona (Marijos auklėjimas)“ (II), paveikslo „Šv. Jurgis“, skulptūros „Šv. Feliksas Valujietis“, skulptūros „Šv. Jonas Matietis“, skulptūros „Nukryžiuotasis“ (I), skulptūros „Jėzus Nazarietis“, skulptūros „Šv. Jonas Krikštytojas“, skulptūros „Prisikėlęs Kristus“, skulptūros „Nukryžiuotasis“ (II), katafalko kryžiaus, krėslo, esančių Rūdninkų Švč. Trejybės bažnyčioje;
- kieliko, esančio Norviliškių Švč. Mergelės Marijos Gailestingumo Motinos bažnyčioje;
- paveikslo su aptaisais „Šv. Judas Tadas“, esančio Šalčininkų Šv. apaštalo Petro bažnyčioje;
- paveikslo „Švč. Mergelė Marija su Kūdikiu“ su aptaisu ir rėmu, paveikslo „Jėzus prie stulpo“, paveikslo „Kristaus Žengimas į dangų“, paveikslo „Šventosios Dvasios atsiuntimas“, paveikslo „Šv. Kazimieras“, paveikslo „Švč. Trejybė“, kun. Povilo Kalinausko portreto, paveikslo „Šv. Pranciškus Asyžietis“, kryžiaus su Nukryžiuotojo skulptūra, Šv. Kazimiero ir šv. Stanislovo relikvijoriaus, Šv. Kazimiero relikvijoriaus, Šv. Kryžiaus ir Švč. Jėzaus Vardo relikvijoriaus, Šv. Kazimiero ir Šv. Vincento relikvijoriaus, lavabo (šiuo metu saugomas Bažnytinio paveldo muziejuje), arnoto (I) (šiuo metu saugomas Bažnytinio paveldo muziejuje), arnoto (II) (šiuo metu saugomas Bažnytinio paveldo muziejuje), arnoto (III) (šiuo metu saugomas Bažnytinio paveldo muziejuje) ir arnoto (IV) (šiuo metu saugomas Bažnytinio paveldo muziejuje), esančių Eišiškių Kristaus Žengimo į dangų bažnyčioje;
- paveikslo „Šv. Jurgis“, skulptūros „Šv. Kazimieras“, skulptūros „Šv. Stanislovas“, varpo (I) ir varpo (II), esančių Buivydžių Šv. Jurgio bažnyčioje;
- paveikslo „Šv. Juozapas“, paveikslo „Šv. Stepono nužudymas“, Šv. Kryžiaus relikvijoriaus, kontušo juostos (I) (saugoma Bažnytinio paveldo muziejuje),

kontušo juostos (II) (saugoma Bažnytinio paveldo muziejuje), audinio (saugomas Bažnytinio paveldo muziejuje) ir varpo, esančių Lavoriškių Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje;

- skulptūros „Kristus prie stulpo“, skulptūros „Jėzus Nazaretis“ ir skulptūros „Nukryžiuotasis“, esančių Rukainių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčioje;
- paveikslas „Šv. arkangelas Mykolas“ ir skulptūros „Nukryžiuotasis“, esančių Šumsko Šv. arkangelo Mykolo bažnyčioje.

Kielikas
XVIII a. III ketv.

Paveikslas „Svč. Mergelė
Marija su Vaikeliu“
XVII a.

3.6. KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS FUNKCIJAS ATLIEKANČIŲ ATSAKINGŲ VALSTYBĖS INSTITUCIJŲ IR ĮSTAIGŲ METINIŲ ATASKAITŲ VERTINIMAS

Paveldo komisija, apsvarsčiusi Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos 2017 m. ir 2018 m. veiklos ataskaitas ir įvertinusi biudžeto lėšų, skirtų kultūros paveldo apsaugai, nusprendė pritarti Kultūros paveldo departamento 2018 m. veiklos ataskaitai. 2017 m. veiklos ataskaitos nuspręsta nevertinti, atsižvelgiant į tai, kad Kultūros ministerija pritarė ataskaitai prieš pateikiant ją Paveldo komisijai. Kultūros ministerijai pasiūlyta pildyti Kultūros paveldo departamento ataskaitos rengimui taikomus reikalavimus, nustatant, kad ataskaita būtų rengiama ne tik kiekybinių veiklos rodiklių pagrindu, bet ir atlikta kokybine analize.

3.7. ĮSTATYMŲ IR KITŲ TEISĖS AKTŲ, SUSIJUSIŲ SU KULTŪROS PAVELDO APSAUGA, PROJEKTŲ RENGIMAS

Paveldo komisijos administracijos Teisinio koordinavimo skyriaus darbuotojai dalyvavo Aplinkos ministerijos surengtame Lietuvos Respublikos bendrojo plano (LRBP) esamos būklės analizės apžvalgos pristatyme-diskusijose su kultūros srities bendruomene ir teikė pastabas dėl atlikto darbo rengėjams.

Teiktos pastabos ir pasiūlymai dėl:

- Baudžiamojo kodekso 185 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir Administracinių nusižengimų kodekso papildymo 1081 straipsniu įstatymų projektu;
- Kultūros politikos pagrindų įstatymo projekto;
- Statybos įstatymo 2, 3, 6, 12, 14, 16, 17, 18, 24, 25, 27, 28, 34, 37, 39, 41, 44, 46, 51, 55, 56, 67 straipsnių, 1 priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 271 straipsniu įstatymo projekto;
- Teritorijų planavimo įstatymo 2, 3, 6, 7, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 23, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 33, 35, 37, 39, 47, 49 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto;
- Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 60 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto;
- Biudžeto sandaros įstatymo 2, 18, 35 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 141 straipsniu įstatymo projekto;
- Vyriausybės nutarimo „Dėl viešosios politikos sričių, jas koordinuojančių ministrų nustatymo ir įstaigų, kurių vadovai yra valstybės biudžeto asignavimų valdytojai, priskyrimo viešosios politikos sritims“;
- Vyriausybės nutarimo „Dėl Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato tvarkymo plano (planavimo schemas) patvirtinimo“ projekto;
- Vyriausybės nutarimo „Dėl kultūros paveldo objekto paskelbimo kultūros paminklu“ projekto;
- Vyriausybės nutarimo „Dėl UNESCO pasaulio paveldo Lietuvoje metų minėjimo 2020 metais programos patvirtinimo“ projekto;
- kultūros ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. birželio 29 d. įsakymo Nr. IV-310 „Dėl nekilnojamojo kultūros paveldo inventorizavimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ projekto;
- kultūros ministro įsakymo „Dėl nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybų pavyzdinių nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo projekto;
- kultūros ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2003 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. IV-490 „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros paminklo

U1P Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamento patvirtinimo“ pakeitimo“ projekto (objektas Vilniaus g. 6, Vilniaus m.);

- kultūros ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2003 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. IV-490 „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros paminklo U1P Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamento patvirtinimo“ pakeitimo“ projekto (objektas Maironio g. 27a, Vilniaus m.);

- Lietuvos Respublikos diplomatinio paso blanko (identifikavimo kodas 01844) eskizo projekto.

3.8. KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS PROBLEMŲ BEI PASIŪLYMŲ SVARSTYMAS

Visuomenės keliamų klausimų nagrinėjimas

Atsižvelgiant į kultūros paveldo apsauga suinteresuotos visuomenės ir nevyriausybinių asociacijų kreipimuisi, Paveldo komisija svarstė ir pateikė poziciją dėl:

- planuojamų „Gyvenamosios paskirties (trijų ir daugiau butų (daugiabučio) pastato (6.3) Klaipėdos g. 9 (kad. Nr. 0101/0041:228), Vilniaus m., rekonstravimo projekto“ projektinių pasiūlymų sprendinių;
- kino teatro „Garsas“ išsaugojimo galimybės;
- Zapyškio bažnyčios teritorijoje vykdomi statybos darbai;
- Kultūros paveldo apsaugos situacija Klaipėdos mieste;
- Lietuvos paštui priklausančių istorinių pastatų Vilniuje ir Klaipėdoje išsaugojimo;
- Lentvario dvaro tvarkymo darbai.

3.9. KITŲ ĮSTATYMŲ NUMATYTŲ FUNKCIJŲ VYKDYMAS

Lietuvos modernizmo ir postmodernizmo architektūros aktualizavimas

Paveldo komisija nuo 2017 m. renka informaciją apie galimai vertingą modernizmo ir postmodernizmo architektūrą. Ataskaitiniais metais Paveldo komisija bendradarbiavo su Lietuvos architektų sąjunga dėl informacijos sisteminimo, kuri 2020 m. bus viešinama Paveldo komisijos interneto svetainės www.vkpk.lt duomenų bazėje „Modernizmo ir postmodernizmo objektai“.

Informacijos apie Lietuvai reikšmingą kultūros paveldą, esantį užsienyje, rinkimas ir apdorojimas

Paveldo komisija, vykdydama Vyriausybės patvirtintame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano įgyvendinimo priemonių plane numatytą priemonę, 2019 m. tęsė informacijos rinkimą apie Lietuvai reikšmingą kultūros paveldą, esantį užsienyje. Pagrindinė su šiuo klausimu susijusi veikla buvo duomenų bazės U-PAVELDAS, kurioje yra viešinami surinkti duomenys, pildymas. Paveldo komisijos interneto svetainėje esanti duomenų bazė pritaikyta skirtingų poreikių lankytojams: sukurti paieškos filtrai pagal šalį, miestą, kilnojamąjį, nekilnojamąjį ir nematerialų kultūros paveldą, istorijos laikotarpį (50 metų intervale), tipą arba autorių. Paieškos filtrai ne tik pagreitina vertybių paiešką, tačiau jų kombinacija gali būti paranki itin specifinių ir pačių įvairiausių sričių specialistams. Ataskaitiniais metais į duomenų bazę buvo sukelti duomenys apie 153 vertybes.

Ieškant papildomos informacijos apie Jungtinėse Amerikos Valstijose esantį lituanistinį paveldą, Paveldo komisija pradėjo bendradarbiauti su tarpukario laikotarpio lietuvių ir pokario laikotarpio išeivijos architekto Jono Muloko (1907–1983) palikuonimis. Ataskaitiniais metais architekto asmeninis archyvas (originalūs brėžiniai, eskizai, maketai) buvo perduotas Paveldo komisijai.

Paveldo komisija kreipėsi į Lietuvos Respublikos ambasadas užsienyje (kuriose yra Lietuvai reikšmingo kultūros paveldo) ir suinteresuotas Lietuvos institucijas ir įstaigas dėl duomenų bazės sklaidos ir aktualizavimo. Informacinis pranešimas „Pasaulyje Lietuvos daug. U-PAVELDAS – Lietuvai reikšmingas kultūros paveldas, esantis užsienyje“ ir nuoroda į duomenų bazę buvo viešinti daugelio institucijų ir organizacijų interneto svetainėse.

Akademinei bendruomenė

2019 m. Paveldo komisija bendradarbiavo su aukštojo mokslo įstaigomis. Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto 2 studentai prisidėjo prie duomenų bazės U-PAVELDAS pildymo ir informacijos paieškos, o Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto 1 studentė buvo atsakinga už ruošiamos mobiliosios aplikacijos „Senas ir naujas Vilnius“ vertimą į rusų kalbą.

Dalyvavimas teismo procesuose

Paveldo komisijos įgalioti atstovai dalyvavo šiose teismų bylose:

1. Administracinė byla Nr. eI-7-624/2019. Pastaba: Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nutartimi apjungė administracines bylas Nr. I-18-415/2018 ir Nr. eI-12-624/2018. Tai norminė administracinė byla pagal pareiškėjų Lietuvos

Respublikos Seimo narių Naglio Puteikio ir Petro Gražulio prašymus ištirti Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. balandžio 29 d. įsakymo Nr. IV-190 „Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių pripažinimo saugomomis“ ir 2015 m. rugpjūčio 31 d. įsakymo IV-558 „Dėl vienuolyno statinių ansamblio (unikalus kodas Kultūros vertybių registre 761) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo plano patvirtinimo“ teisėtumą. Paveldo komisija pateikė nuomones dėl Seimo narių prašymų. 2019 m. vasario 14 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas priėmė sprendimą byloje. Buvo nuspręsta dėl nagrinėjamų teisės aktų neprieštaravimo aukštesnės galios norminiams teisės aktams. Likusi norminė administracinės bylos dalis buvo nutraukta.

2. Civilinė byla Nr. e2-1068-433/2018. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2019 m. sausio 31 d. nutartimi panaikino Vilniaus miesto apylinkės teismo 2018 m. gruodžio 31 d. sprendimą, priimtą civilinėje byloje pagal ieškovo Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos ieškinį atsakovams Kultūros paveldo departamentui prie Kultūros ministerijos, Vilniaus miesto savivaldybės administracijai, UAB „Misionierių namai“, tretiesiems asmenims Vilniaus arkivyskupijai, Nacionalinei žemės tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos, UAB „Vakarų Baltijos korporacija“, institucijoms, duodančioms išvadą byloje –Paveldo komisijai, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretariatui dėl statybą leidžiančio dokumento panaikinimo ir padarinių pašalinimo ir civilinę bylą Nr. e2-1068-433/2018 nutraukė.

3. Administracinė byla Nr. eA-892-520/2019. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2019 m. birželio 12 d. nutartimi priėmė pareiškėjo Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos atsisakymą nuo apeliacinio skundo ir apeliacinį procesą pagal pareiškėjo Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2017 m. lapkričio 13 d. sprendimo nutraukė. Atsakovas byloje – Paveldo komisija.

4. Civilinė byla Nr. e2-15331-964/2019. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2019 m. birželio 18 d. sprendimu ieškinį patenkino iš dalies ir priteisė ieškovei – Paveldo komisijai iš atsakovo UAB „Senamiesčio ūkis“ 664,24 Eur už nepagrįstai panaudotas ieškovės kaupiamąsias lėšas kiemo dangos tvarkymui, 20 Eur žyminio mokesčio. Vilniaus miesto apylinkės teisme gautas ir 2019 m. liepos 17 d. teisėjo rezoliucija priimtas atsakovo (apelianto) UAB „Senamiesčio ūkis“ apeliacinis skundas dėl Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. birželio 18 d. sprendimo byloje. Šiuo metu bylos nagrinėjimas teismo posėdyje dar nepaskirtas.

Teismų procesų apibendrinimas. Viešąjį interesą ginančios institucijos dažnai susiduria su problemomis teismuose. Yra sudėtinga apginti kultūros paveldo apsaugą užtikrinančią poziciją, kai atsakingos savivaldos ir valstybės institucijos priima sprendimus, kuriuos vėliau bando užginčyti viešąjį interesą ginantys subjektai. Atsakovų šiose bylose – verslo atstovų advokatai akcentuoja teisinio tikrumo, pagrįstų lūkesčių principus ir dažnai grindžia savo atsikirtimus motyvais, atskleidžiančiais valinius sprendimus priimančių institucijų nenuoseklumą, dažną pozicijų kaitaliojimą, siekiant išvengti atsakomybės ir teisminiuose procesuose apginti savo priimtus abejotinus sprendimus. Viešąjį interesą ginantys subjektai tam tikrais atvejais nusprendžia pasitraukti iš teismų proceso arba sudaro taikos sutartis su atsakovais, manydami, kad pozicijos apginti nebepavyks arba siekdami išvengti didelių priteistų teismo išlaidų verslo atstovų advokatų teisinei pagalbai apmokėti.

4. BENDRADARBIAVIMAS IR RYŠIAI SU KITOMIS INSTITUCIJOMIS

Bendradarbiavimas su Seimo Kultūros komitetu dėl UNESCO pasaulio paveldo metų Lietuvoje paskelbimo

Paveldo komisija, atsižvelgdama į tai, kad 2019 m. Vilniaus istorinis centras minėjo 25 metų, Kernavės archeologinė vietovė – 15 metų, o 2020 m. Kuršių nerija mini 20 metų, Struvės geodezinis lankas – 15 metų įrašymo į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą sukaktis, inicijavo UNESCO pasaulio paveldo Lietuvoje metų paskelbimą. Sulaukus Seimo Kultūros komiteto palaikymo, Seimo 2019-05-30 nutarimu Nr. XIII-2143 2020 metai paskelbti UNESCO pasaulio paveldo Lietuvoje metais. Paveldo komisija prisidėjo rengiant metų minėjimo programą, kuri buvo patvirtinta Vyriausybės 2020-01-08 nutarimu Nr. 16.

Bendradarbiavimas su Lietuvos nacionaline UNESCO komisija ir pasaulio paveldo, esančio užsienyje, vietos valdytojais

Paveldo komisija, organizuodama tarptautinį forumą „Kuršių nerija mums ir pasauliui“, bendradarbiavo su UNESCO Pasaulio paveldo sąraše esančių kultūrinių kraštovaizdžių, panašių į Kuršių neriją, vietos valdytojais arba institucijomis, atsakingomis už tokių vietovių apsaugą nacionaliniu lygmeniu. Bendradarbiavimas vyko dėl atstovų galimybės dalyvauti tarptautiniame forume, Pasaulio paveldo centro pripažintų kraštovaizdžių sėkmingos vadybos ir problematiškų atvejų pavyzdžių.

Bendradarbiavimas su Valstybine lietuvių kalbos komisija

Paveldo komisija ataskaitiniais metais pradėjo bendradarbiauti su Valstybine lietuvių kalbos komisija dėl Aiškinamojo kultūros paveldo apsaugos terminų žodyno parengimo, kas padėtų susikalbėti įvairių sričių mokslininkams, kitiems specialistams, politikams, teisininkams, praktikams, supažindintų Lietuvos visuomenę su naujausiu tarptautiniu paveldo apsaugos diskursu, būtų naudingas teisėkūros ir teisėsaugos srityse. Žodyne bus pateikta ne mažiau kaip 500 bendrųjų paveldo apsaugos ir pagrindinių specialiųjų (skirtingų apsaugos sričių) terminų straipsnių, taip pat lietuviškų antraštinių terminų atitikmenys anglų ir prancūzų kalbomis.

Bendradarbiavimas su Lietuvos standartizacijos departamentu

Paveldo komisijos Paveldosaugos ir strateginio planavimo skyriaus darbuotojas

pirmininkauja Lietuvos standartizacijos departamento technikos komitetui LST TK 81 „Kultūros vertybių išsaugojimas”.

Ataskaitiniais metais nagrinėti ir tvirtinti standarto prEN 16322:2011 (E) „Kultūros vertybių išsaugojimas. Bandymo metodai – džiūvimo savybių nustatymas“ („Conservation of cultural property – Test methods – Determination of drying properties”), standarto prEN 15999-1:2012 (E) „Kultūros paveldo išsaugojimas. Aplinkos sąlygų valdymo gairės – Rekomendacijos vitrinoms, naudojamoms parodoms ir kultūros vertybėms išsaugoti. Pirma dalis: Bendrieji reikalavimai“ („Conservation of cultural heritage – Guidelines for management of environmental conditions – Recommendations for showcases used for exhibition and preservation of cultural property – Part 1: General requirements”), standarto ICS 01.040.97; 97.195 „Kultūros paveldo išsaugojimas. Pagrindinės bendrosios sąvokos ir apibrėžimai“ („Conservation of cultural heritage – Main general terms and definitions”), standarto prEN 16455 „Kultūros paveldo išsaugojimas. Tirpių druskų natūraliame akmenyje ir susijusių medžiagų, aptinkamų kultūros paveldo objektuose, nustatymas“ („Conservation of cultural heritage – Determination of soluble salts in natural stone and related materials used in cultural heritage“) keitimai bei tvirtinti standartas prEN 17429 „Kultūros paveldo išsaugojimas. Išsaugojimo paslaugų ir darbų pirkimas“, standartas prEN 17187 „Kultūros paveldo išsaugojimas. Kultūros paveldo objektuose naudojamų skiedinių apibūdinimas“, standartas prEN 17187 „Kultūros paveldo išsaugojimas. Kultūros paveldo objektuose naudojamų skiedinių apibūdinimas“ („Conservation of cultural heritage – Characterization of mortars used in cultural heritage“).

Bendradarbiavimas su ikiteisminėmis institucijomis

Paveldo komisijos Teisinio koordinavimo skyriaus darbuotojai, susipažinę su dokumentais ir projektine dokumentacija, Klaipėdos apygardos prokuratūros Viešojo intereso gynimo skyriaus prokurorei pateikė Paveldo komisijos poziciją dėl vad. Locmanų (Locų) namo Naujojo Uosto g. 23, Klaipėdoje, o Panevėžio apygardos prokuratūros Viešojo intereso gynimo skyriaus prokurorui – Paveldo komisijos poziciją dėl planuojamų statybų Panevėžio miesto istorinėje dalyje – Respublikos g. 40, Panevėžyje teisėtumo.

Bendradarbiavimas su Europa Nostra organizacija

Paveldo komisija yra vienintelė institucija Lietuvoje, 2017 m. prisijungusi prie paveldo apsaugos politiką siekiančios formuoti ir įgyvendinti Europa Nostra organizacijos, kuri vienija daugiau negu 50 Europos ir kitų žemynų šalių, atstovauja piliečių organizacijoms ir prisideda prie Europos kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimo.

Paveldo komisija, palaikydama Europa Nostra siekius, pasirašė ir į lietuvių kalbą

išvertė Europos kultūros paveldo viršūnių susitikime (European Cultural Heritage Summit) priimtą „Berlyno raginimą veikti“. Europa Nostra patvirtintas dokumento vertimas 2019 m. pradžioje buvo paskelbtas Europa Nostra interneto svetainėje <http://www.europanostra.org/our-work/campaigns/berlin-call-action/>. Paveldo komisija ragino Lietuvos valstybės ir savivaldos institucijas, nevyriausybines organizacijas, visuomenės atstovus pasirašyti minėtą dokumentą.

Paveldo komisija, vykdydama Europa Nostra organizacijos veiklos sklaidą, viešino Lietuvoje programą „7 greičiausiai nykstantys 2020“ ir kvietė pildyti paraiškas asmenis, žinančius apie svarbų paveldo objektą, kuriam kyla pavojus. Vykdam šią programą mobilizuojami viešieji ir privatieji partneriai (vietos, nacionaliniu ir Europos lygmenimis), siekiant priimti nykstančio paveldo išsaugojimui tinkamiausią sprendimą.

Bendradarbiavimas su Europos Tarybos Faro tinklo atstovais

Paveldo komisijoje lankėsi organizacijos Venti di Cultura steigėjai, paveldosaugos specialistai, asociacijos „Faro Venezia“ ir ICOMOS nariai Francesco Calzolaio, Marta Moretti bei žurnalistė iš Milano Manuela della Volta. Kartu su svečiais aptarta eksperimentinė Faro konvencijos teritorija Venecijoje ir Lietuvos Respublikos prisijungimo prie Kultūros paveldo vertės visuomenei pagrindų konvencijos galimybės.

5. KONFERENCIJOS, RENGINIAI

Tarptautinis forumas „Kuršių nerija mums ir pasauliui“

Paveldo komisija, Neringos savivaldybė ir Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcija 2019 m. birželio 13–14 d. organizavo tarptautinį forumą, kuriame dalyvavo užsienio šalių, valstybės bei savivaldos institucijų, visuomenės, verslo atstovai, nevyriausybinės asociacijos, veikiančios kultūros paveldo srityje, ekspertai. Renginį globojo Seimo Kultūros komitetas. Forume buvo konstatuota, kad Kuršių nerijos – UNESCO pasaulio paveldo vietovės – išsaugojimas ir darnaus teritorijos vystymo užtikrinimo garantas galėtų būti atskiras Kuršių nerijai

skirtas įstatymas. Forumo organizatoriai pateikė Seimui rezoliuciją, kurioje prašyta priimti nutarimo projektą, pavedantį Vyriausybei inicijuoti koncepcijos ir įstatymo parengimą, įtraukiant į įstatymo rengimo darbo grupę valdžios institucijų, visuomenės atstovus ir įvairių sričių specialistus. Rezoliucijoje taip pat prašoma Vyriausybės, atsižvelgiant į užsienio šalių gerąją patirtį, sudaryti nuolatinę Ekspertų tarybą prie Vyriausybės, kurioje būtų aptariami vietovės valdymo ir kiti aktualūs klausimai.

Tarptautinio forumo metu išryškintos metų metais Kuršių nerijoje kylančios problemos, kurias yra būtina spręsti norint išsaugoti šią unikalią vertybę. Vieni didžiausių iššūkių – saugomos teritorijos, tarptautinio kurorto ir vietos bendruomenės tikslų suderinamumas. Kiti svarbūs iššūkiai: aiškos Kuršių nerijos gyventojų ir svečių švietimo politikos stoka apie šios UNESCO vietovės svarbą bei atsakingų institucijų požiūrio į suteikto pasaulio kultūros paveldo vertybės statuso reikšmę, nuolatinio tikslinio finansavimo iš valstybės biudžeto būtinybė, Kuršių nerijos transporto srautų reguliavimas bei sezoniškumo problema.

Tarptautiniame forumo dalyvavo atstovai iš Jungtinės Karalystės (Lake District National Park), Ispanijos (Serra de Tramuntana), Vokietijos (Wadden Sea), Rusijos (Kurshskaya Kosa), atsakingi už UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą esančių vietovių apsaugą.

Kūrybinis konkursas „Vilnius – UNESCO 25“

Paveldo komisija, aktualizuoama Vilniaus istorinio centro įrašymo į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą 25-metį, organizavo Vilniaus 5–12 klasių moksleivių kūrybinį konkursą „Vilnius – UNESCO 25“. Pasaulio paveldo išsaugojimas ateities kartoms – svarbi užduotis visoms valstybėms ir tautoms, nes bėgant amžiams negrįžtamai prarandama didelė pasaulio vertybių dalis. Kultūros įvairovė ir savitumas priklauso nuo to, kaip žmonija sugebės išsaugoti tai, ką geriausio yra sukūrusi. Nemaža atsakomybė tenka ir mokytojams. Jie skatinami ieškoti naujų, jaunimui patrauklių mokymo metodų ir priemonių, padedančių suteikti žinių ir ugdyti jaunimą saugoti

paveldą. Moksleiviai galėjo pasirinkti jiems labiausiai patinkančią užduotį: fotografijų konkursą #UNESCO #BePart, koliažų konkursą „Vilniaus ženklai“ arba Vilniaus senamiestį pristatomųjų filmukų konkursą. Konkurso darbų eksponavimas ir nugalėtojų apdovanojimai vyko gegužės 4 d. Tarptautinės kultūros paveldo tvarkybos ir technologijų parodos „HERITAS“ metu.

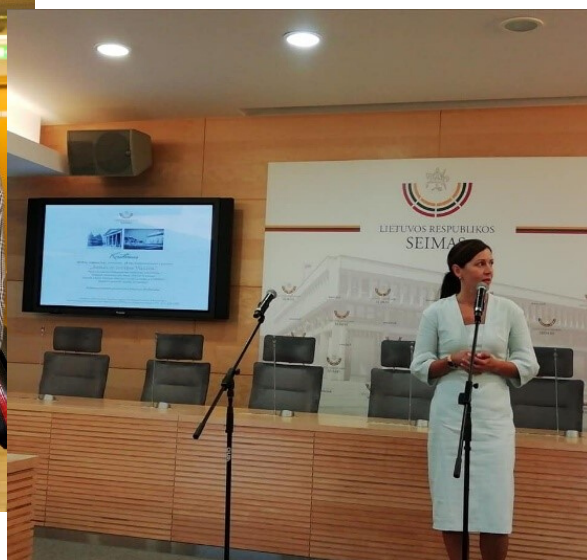
Projekto partneriai – Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija, VšĮ „Gatvės gyvos“, Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcija.

Paroda „Senas ir naujas Vilnius“

Paveldo komisija, bendradarbiaudama su Vilniaus paslaugų verslo darbuotojų profesinio rengimo centru ir Lietuvos centriniu valstybės archyvu, parengė fotografijų parodą „Senas ir naujas Vilnius“. Parodoje pristatomi fotografų Jano Bulhako ir Mečislovo Sakalausko fiksuoti vaizdai, leidžiantys lankytojams pažvelgti į miestą, dar nepatyrusį karo nuostolių ir atgimusį pokario laikmečiu. Šalia istorinių fotografijų eksponuojamos fotografijos profesijos studentų Marinos Filistovič, Gintarės Grigėnaitės, Mariušo Pyž, Indrės Šernaitės, Laimos Viršilaitės ir profesijos mokytojos Jogailės Butrimaitės atliktos senamiesčio nuotraukos, provokuojančios susimąstyti, ar XX a. pradžioje užgimusi paveldosaugos kryptis išsaugoti miesto visumą yra tęsiama iki šiol ir kokia ateitis laukia sostinės istorinės dalies.

Ataskaitiniais metais minint Vilniaus istorinio centro įrašymo į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą 25-metį, paroda eksponuota Lietuvos Respublikos Seime, Aplinkos ministerijoje, Vilniaus universiteto bibliotekoje ir A. Mickevičiaus bibliotekoje.

Tarptautinė kultūros paveldo tvarkybos ir technologijų paroda „HERITAS“

Gegužės 3–4 d. Vilniuje, Švč. Mergelės Marijos Ramintojos bažnyčioje, vyko antroji Baltijos šalyse tarptautinė kultūros paveldo tvarkybos ir technologijų paroda „HERITAS“, subūrusi paveldo išsaugojimui neabejingus žmones bei paveldosaugos srityje veikiančius specialistus. Parodos metu vyko ekskursijos, veikė seminarų ir kūrybinių dirbtuvių erdvės, buvo diskutuojama paveldo išsaugojimo ir pritaikymo klausimais, tikintis paskatinti glaudesnę paveldo savininkų, bendruomenių ir paveldosaugos institucijų bendradarbiavimą. Paveldo komisija, būdama renginio partnere, parodoje pristatė savo veiklą ir surengė protmūšį šeimoms „UNESCO ir tu“.

Tarptautinė kultūros paveldo tvarkybos ir technologijų paroda „HERITAS“

Gegužės 3–4 d. Vilniuje, Švč. Mergelės Marijos Ramintojos bažnyčioje, vyko antroji Baltijos šalyse tarptautinė kultūros paveldo tvarkybos ir technologijų paroda „HERITAS“, subūrusi paveldo išsaugojimui neabejingus žmones bei paveldosaugos srityje veikiančius specialistus. Parodos metu vyko ekskursijos, veikė seminarų ir kūrybinių dirbtuvių erdvės, buvo diskutuojama paveldo išsaugojimo ir pritaikymo klausimais, tikintis paskatinti glaudesnę paveldo savininkų, bendruomenių ir paveldosaugos institucijų bendradarbiavimą. Paveldo komisija, būdama renginio partnere, parodoje pristatė savo veiklą ir surengė protmūšį šeimoms „UNESCO ir tu“.

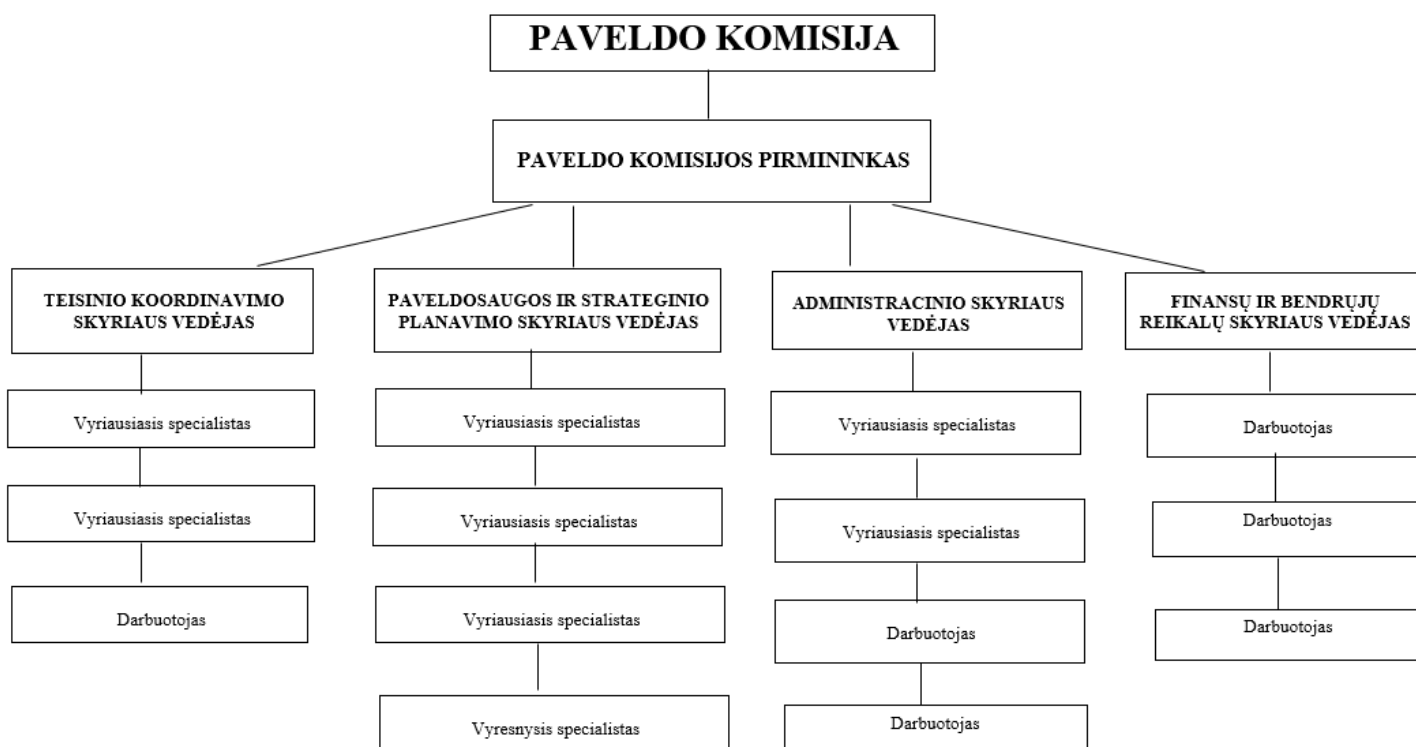

6. INSTITUCIJOS VALDYMAS

Administracijos struktūra

2019 m. Paveldo komisijoje dirbo 13 darbuotojų. Tobulinant Paveldo komisijos valdymą patvirtinta nauja administracijos struktūra bei keičiamų pareigybių sąrašas, pareigybių aprašymai (Paveldo komisijos pirmininko 2019 m. sausio 30 d. įsakymai Nr. V-1, V2-1).

VALSTYBINĖS KULTŪROS PAVELDO KOMISIJOS ADMINISTRACIJOS STRUKTŪRA

Elektroninė dokumentų valdymo sistema

Paveldo komisija sėkmingai dirba su Elektronine dokumentų valdymo sistema (eDVS) bei siekdama efektyvaus dokumentų valdymo, popierinių dokumentų srauto mažinimo ir elektroninių dokumentų rengimo skaičiaus didinimo, rengia elektroninius dokumentus bei pasirašo juos elektroniniu parašu.

Dokumentų siuntimui, žmogiškųjų išteklių tausojimui bei įstaigos darbo sąnaudoms mažinimui naudojama E. pristatymas sistema.

Privačių interesų deklaravimo informacinė sistema

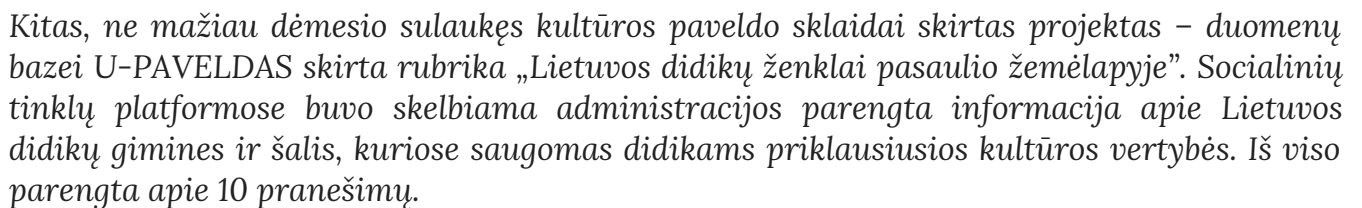
Paveldo komisija paskyrusi už Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje nuostatų laikymąsi ir kontrolės vykdymą atsakingus asmenis, kurie vykdo kontrolę Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos Privačių interesų deklaravimo informacinėje sistemoje (PIDTIS).

Paveldo komisijos veiklos sklaida

Paveldo komisija, vadovaudamasi Visuomenės informavimo įstatymo 6 straipsnio 5 dalimi, bendravo su žiniasklaida kultūros paveldo apsaugos politikos ir strategijos klausimais. 2019 m. Paveldo komisijos administracija parengė apie 60 pranešimų spaudai apie Paveldo komisijos veiklą, priimamus sprendimus ir tarptautines paveldosaugos naujienas. Pranešimai spaudai publikuoti skirtinguose internetiniuose žinių portaluose (15min.lt, delfi.lt, sa.lt, respublika.lt, lrytas.lt, propatria.lt, alfa.lt, alkas.lt, lrt.lt, lzinios.lt, tv3.lt, etaplus.lt, naujienos.lt, aidas.lt, diena.lt, voruta.lt, bernardinai.lt ir kt.).

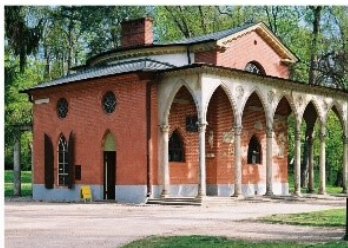
Paveldo komisija vykdė aktyvią savo veiklos ir kultūros paveldo sklaidą institucijos interneto svetainėje www.vkpk.lt bei socialinių tinklų Facebook ir Instagram paskyroje. Ataskaitiniais metais publikuota apie 150 informacinių pranešimų.

Vienas sėkmingiausių praeitų metų sklaidos projektų – Facebook ir Instagram puslapiuose sukurta rubrika „Vilniaus įdomybės“, skirta Vilniaus istorinio centro įrašymo į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą 25-mečiui minėti. Aktualizuotos Vilniaus istorinio centro mažosios architektūros detalės, senamiesčio kiemeliai, tuščių skverų istorijos, panoramos, siluetai ir kt. Informaciniais pranešimais visuomenė buvo kviečiama dalyvauti projekte ir siųsti savo atrastas įdomybes. Projekto metu parengta ir paskelbta informacija apie 22 Vilniaus įdomybes.

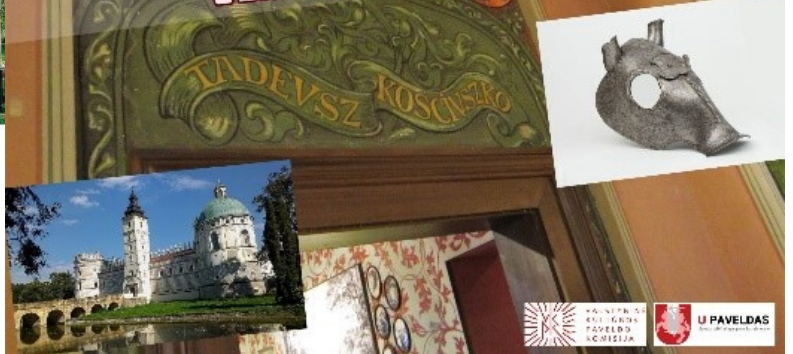

Lietuvai reikšmingas paveldas užsienyje

ČARTORISKIAI

620
LIETUVAI REIKŠMINGŲ KULTŪROS PAVELDO
VERTYBIŲ UŽSIENYJE

Finansinė informacija

Pagrindinis Paveldo komisijos, vykdančios valstybinės kultūros paveldo apsaugos politikos ir strategijos formavimo ir įgyvendinimo programą, finansavimo šaltinis buvo ir išlieka valstybės biudžeto lėšos.

Lietuvos Respublikos 2019 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu Nr. Nr. XIII-868 Paveldo komisijai numatyta 280,00 tūkst. Eur. Palyginus su 2018 m., 2019 m. asignavimai padidėjo 4,0 tūkst. Eur. Visi asignavimai panaudoti pagal tikslinę paskirtį.

Paveldo komisijos pirmininko pavaduotoja

Andrijana Filinaitė